

Datum
2020-06-18
Adress
205 80 Malmö
Diarienummer
ASN-2020-579

Yttrande

Till
Kommunstyrelsen

Motion av Magnus Olsson (SD) och Nima Gholam Ali Pour (SD) om att upphöra med ekonomiskt bistånd till illegala migranter STK-2020-43 STK-2020-43

Arbetsmarknads- och socialnämnden beslutar att lämna följande yttrande:

Yttrande

I motionen yrkar motionärerna att kommunfullmäktige beslutar uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden att upphöra att bevilja ekonomiskt bistånd till personer som har fått ett utvisningsbeslut, personer vars uppehållstillstånd löpt ut eller återkallats, migranter som aldrig har sökt något uppehållstillstånd, samt till EU-medborgare som saknar uppehållsrätt. Yrkandena omfattar även att uppdra åt arbetsmarknads- och socialnämnden att revidera Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt i enlighet med motionens intentioner.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har inom ramen för den pågående utredningen om revidering av ovan nämnda riktlinjer (ASN-2019-18178) gjort en ny genomlysning av rättsläget och bedömer det som relevant att i yttrandet lyfta fram nedanstående.

Myndigheters uppdrag och nationell lagstiftning

Det är Polismyndigheten som ansvarar för att kontrollera vem som har rätt att komma in i landet, att de personer som vistas här har rätt att göra det samt att verkställa beslut om avvisning eller utvisning då Migrationsverket bedömer att det kommer behövas tvång för att kunna verkställa beslutet eller då personen avvikit.¹ Om polisen begär det är socialtjänsten enligt 17 kap. utlänningslagen (2005:716) skyldig att lämna ut uppgifter som polisen behöver för att kunna verkställa avvisnings- eller utvisningsbeslut.

För personer som saknar rätt att vistas i Sverige innebar ny lagstiftning juli 2013 ändrade förhållanden. Den 1 juli upphävdes bestämmelsen i 7 kap. 1 § utlänningsförordningen (2006:97) som tidigare inneburit att socialnämnden varit skyldig att underrätta polisen första gången den vidtog åtgärder i ärenden om papperslösa. Genom ändringar i skollagen

¹ <https://polisen.se/om-polisen/polisens-arbete/granspolisen/fragor-och-svar-om-verkstallighet/> (hämtad 200418)

(2010:800) fick papperslösa barn samma rätt till utbildning som barn bosatta i landet (men ej skolplikt). Rätten omfattar grundskola samt gymnasieskola om sådan utbildning påbörjas före 18 års ålder. Vid samma tidpunkt trädde även lagen (2013:407) om hälso- och sjukvård till vissa utlänningar som vistas i Sverige utan tillstånd i kraft som ger rätt till hälso- och sjukvård på motsvarande sätt som för asylsökande. Barn som lever som papperslösa i Sverige har enligt lagen rätt till subventionerad fullständig hälso- och sjukvård och regelbunden tandvård på samma sätt som bofasta barn. Genom förordningen (2013:412) om vårdavgifter m.m. för utlänningar som vistas i Sverige utan nödvändiga tillstånd regleras avgifter för vård och läkemedel för målgruppen.

Barns ställning, även de som saknar tillstånd att vistas i landet, har ytterligare stärkts när lagen (2018:1197) om Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter trädde i kraft den 1 januari 2020. I artikel 2 anges att

1. Konventionsstaterna ska respektera och tillförsäkra varje barn inom deras jurisdiktion de rättigheter som anges i denna konvention utan åtskillnad av något slag, oavsett barnets eller dess förälders eller vårdnadshavares ras, hudfärg, kön, språk, religion, politiska eller annan åskådning, nationella, etniska eller sociala ursprung, egendom, funktionsnedsättning, börd eller ställning i övrigt.

2. Konventionsstaterna ska vidta alla lämpliga åtgärder för att säkerställa att barnet skyddas mot alla former av diskriminering eller bestraffning på grund av föräldrars, vårdnadshavares eller familjemedlemmars ställning, verksamhet, uttryckta åsikter eller tro

Enligt 2 kap. 1 § SoL svarar varje kommun för socialtjänsten inom sitt område, och har det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver. Detta innebär ingen inskränkning i det ansvar som vilar på andra huvudmän.

Försörjningsstöd enligt 4 kap. 1 § SoL och bistånd enligt lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) ska täcka behov av samma slag. Den som omfattas av den sistnämnda lagen har därmed enligt 1 § andra stycket LMA inte rätt till försörjningsstöd.

I Högsta förvaltningsdomstolens avgörande 5 juni 2017 anges att *Kommunen har enligt 2 kap. 1 § socialtjänstlagen det yttersta ansvaret för att enskilda får det stöd och den hjälp som de behöver och kan enligt 4 kap. 2 § ge bistånd även i andra fall än de som omfattas av 4 kap. 1 §. Av överklagandebestämmelserna i 16 kap. 3 § följer emellertid att dessa paragrafer inte ger enskilda en sådan rätt till bistånd som kan prövas i domstol.*

Justitieombudsmannen (JO) poängterar i sitt beslut 2009-10-08 att socialnämnden inte fritt kan välja att behandla en biståndsansökan enligt 4 kap. 1 § SoL eller 4 kap. 2 § SoL. Oavsett vad ansökan avser ska nämnden i första hand pröva om den enskilde har rätt till den begärda hjälpen enligt 4 kap. 1 § SoL (se t.ex. JO:s ämbetsberättelse 2003/04 s. 236).² Vid ett beslut enligt 4 kap. 2 § SoL kan en överklagan till förvaltningsrätten enbart leda till en så kallad laglighetsprövning enligt kommunallagen och domstolen kan inte sätta något annat beslut i det överklagade beslutets ställe utan har bara möjlighet att upphäva detta. Vid överklagan av ett

² <http://www.jo.se/pagefiles/830/3309-2008.pdf>, Dnr 3309-2008

beslut enligt 4 kap. 1 § SoL kan förvaltningsrätten däremot göra en överprövning i sak och har möjlighet att ersätta det överklagade beslutet.

Arbetsmarknads- och socialnämndens sammanfattning och bedömning

Arbetsmarknads- och socialnämnden har tidigare utrett frågan om socialnämndens ansvar samt den begränsade rätt till bistånd som personer utan tillstånd att vistas i Sverige har, till nämndens sammanträden 2017-06-22 (ärende ASN-2017- 980) och 2017-11-28 (ärende ASN-2017-1428).

I utredningen om översyn av riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt (ASN-2017-1428) redogörs kring

- aktuell lagstiftning och dess förarbeten,
- prejudicerande dom från Högsta förvaltningsdomstolen 5 juni 2017,
- JO:s ämbetsberättelse 1994/95 s 276 där frågan om det yttersta ansvaret för människor utan tillstånd att vistas i Sverige prövas,
- Sveriges ratificering av den europeiska social stadgan som kompletterar Europakonventionen samt
- de då gällande riktlinjerna i Stockholm och Göteborg. (Göteborgs kommunfullmäktige har reviderat stadens riktlinjer senast 2019-05-23 och i nya riktlinjerna förtydligas att *Nödbistånd i akuta situationer för denna grupp* (papperslösa personer som fått ett slutligt avslagsbeslut på sin asylansökan och håller sig undan så att ett beslut om avvisning eller utvisning inte kan verkställas) *kan istället prövas enligt 4 kap. 2 § SoL, dvs. utöver kommunens skyldighet.*)

Arbetsmarknads- och socialnämnden har i nu genomförd utredning gjort en ny genomlysning av rättsläget och finner inte att det skett förändring av lagstiftning eller att nya rättsfall tillkommit som föranleder ändringar av befintliga riktlinjers innehåll i de avsnitt som särskilt berör personer som saknar laglig rätt att vistas i Sverige. Tidigare utredningar och beslut om riktlinjer i de delar som särskilt avser personer som saknar rätt att vistas i Sverige bedöms av arbetsmarknads- och socialnämnden fortsatt vara aktuella.

I motionen uppges att i avslagsbeslut enligt socialtjänstlagen till den målgrupp som omfattas av lagen (1994:137) om mottagande av asylsökande m.fl. (LMA) ej går att överklaga. Mot bakgrund av att socialnämnden alltid har att i första hand pröva om den enskilde har rätt till den begärda hjälpen enligt 4 kap. 1 § SoL bedömer arbetsmarknads- och socialnämnden inte detta som korrekt.

Enligt socialtjänstlagen har varje kommun det yttersta ansvaret för att enskilda som vistats i kommunen får det stöd och hjälp som de behöver. Avseende personer som saknar tillstånd att vistas i Sverige, och som omfattas av LMA, har Högsta förvaltningsdomstolen i sin dom 5 juni 2017 påvisat att 4 kap. 2 § SoL är tillämpligt i dessa fall om nöd föreligger. Även i dessa ärenden ska nämnden i första hand pröva om den enskilde har rätt till den begärda hjälpen enligt 4 kap. 1 § SoL. För personer som saknar tillstånd att vistas i Sverige, och som inte omfattas av LMA, ska beslut enbart fattas enligt 4 kap. 1 § SoL.

Arbetsmarknads- och socialnämnden har enligt beslut av kommunfullmäktige 2017-06-21 (§148 (ärende STK-2017-401)) ansvar för *Riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt*. Till nämndens sammanträde 2020-06-17 är ett ärende avseende vissa revideringar av riktlinjer för handläggning av försörjningsstöd och ekonomiskt bistånd för livsföring i övrigt (ASN-2019-18178) planerat. I avsnittet under rubrik Personer som inte har tillstånd att vistas i Sverige föreslår förvaltningen endast lägga förslag om mindre justeringar.

Mot bakgrund av vad som redogörs för ovan föreslår arbetsmarknads- och socialnämnden att motionen ska avslås.

Ordförande

.....
Sedat Arif
.....

Direktör

.....
Britt-Marie Pettersson
.....

Arbetsmarknads- och socialnämnden 2020-06-17